

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

جلد چهارم

د

داوری - ذوزنقه

پدیدآورنده

شورای کتاب کودکان

ناشر

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

تهران ۱۳۹۱

عنوان و نام پدید آورنده: فرهنگنامه کودکان و نوجوانان / پدید آورنده شورای کتاب کودک؛
 زیر نظر توران میرهادی (خمارلو)، ایرج جهانشاهی.
 مشخصات نشر: تهران: شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان، ۱۳۷۱.
 مشخصات ظاهری: ج. نقشه، جدول، نمودار، عکس.
 شابک: (ج. ۱۴) ۶-۱۴-۶۳۵۶-۹۶۴-۹۷۸، (دوره) ۹-۰۰-۶۳۵۶-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: بر اساس اطلاعات فیبا.
 یادداشت: ص.ع. به انگلیسی: The Iranian Encyclopedia for Young People
 از جلد ششم این کتاب زیر نظر توران میرهادی و ایران گرگین است.
 مندرجات: ج. ۱. آنرو دینامیک - آیه. - ج. ۲. ابابیل - اسیلوگراف. - ج. ۳. اشاعره - امین السلطان. - ج. ۴. انار - ایهام. - ج. ۵. آ. الف، پیوست - نمایه. - ج. ۶. باو باب - بوتسوانا. - ج. ۷. بوتیمار - پرندگان. - ج. ۸. پرو - پیوند. - ج. ۹. تئاتر - تماشاخانه. - ج. ۱۰. تمیر - جیوه. - ج. ۱۱. آ. ج. پیوست - نمایه. - ج. ۱۲. چاپ - حیدریان. - ج. ۱۳. خائف - خیمه شب بازی. - ج. ۱۴. دادرسی - دوزنقه.
 موضوع: کودکان - دایرةالمعارفها
 اطلاعات عمومی - ادبیات نوجوانان
 شناسه افزوده: میرهادی (خمارلو)، توران، ۱۳۰۶ -
 جهانشاهی، ایرج، ۱۳۰۵ - ۱۳۷۰
 گرگین، ایران، ۱۳۱۱ -
 شورای کتاب کودک
 ردیفی: AG ۳۶ / ۰۰۷
 ردیفی: [ج]
 شماره کتابشناختی: ۷۷-۷۲ م

The Children's Book Council of Iran. Encyclopedia for Young People
 vol. 14, 2012

Nashr-e Farhangnameh PLC, P.O. Box 1314, 189 Tehran, Iran

ISBN 978-964-6356-14-9 (vol. 14)

978-964-6356-00-9 (series)

فرهنگنامه
 نشر فرهنگنامه

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان - جلد چهاردهم

پدید آورنده: شورای کتاب کودک

زیر نظر: توران میرهادی (خمارلو) و ایران گرگین

صفحه آرایی: مجید بلوچ و نوید بلوچ

نقشه‌ها: امیرصفا خطیب زاده

شمارگان: ۵۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۱

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: واژه پرداز اندیشه - چاپ اندیشه - تلفن: ۷۷۱۴۵-۶۳۵۶

کلیه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ و متعلق است به:

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (سهامی عام)

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ابوریحان، خیابان عنصری، پلاک ۲۴، طبقه همکف

تلفن ۶۶۴۰۴۳۸۳

شابک (ج. ۱۴) ۶-۱۴-۶۳۵۶-۹۶۴-۹۷۸ • (دوره) ۹-۰۰-۶۳۵۶-۹۶۴-۹۷۸

تخت‌ناشر

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان به همت شورای کتاب کودک تألیف و تدوین می‌شود و ناشر آن شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه است که با زبان ساده و قابل فهم مخاطبان و متناسب با دانش پایه نوجوانان ایرانی تدوین شده و مرجعی معتبر پاسخگویی قابل اعتماد برای پرسشهای روزافزون کودکان و نوجوانان وطن ماست. خرسندیم که جلد فرهنگنامه کودکان و نوجوانان را در شرایطی به علاقه‌مندان و مخاطبان آن عرضه می‌کنیم که با وجود دشواری‌های بسیار، آن‌گونه که انتظار می‌رفت به کتابخانه‌های مدارس و کتابخانه‌های عمومی کشور راه نیافته است و به‌نحایت سفید در اختیار میلیون‌ها کودک و نوجوان ایرانی قرار داده نشده است. با وجود این عدم معرفی و تبلیغ عمده، باز هم شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه با کمبود جلد‌ها روبه‌روست و تجدید چاپ چند جلد را در دست‌های ناچاران دارد.

خوشبختانه فرهنگنامه کودکان و نوجوانان با همه مشکلات موجود و کمبود بودجه با استقبال روبه‌رو شده، به‌طوری که در نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب، مراجعین قشر گوناگون برای خرید فرهنگنامه بی‌سابقه بوده است. دست‌اندرکاران تهیه و چاپ فرهنگنامه امید دارند که با بهره‌گیری از تجربه‌های گرانبهائی که در این چند سال کسب کرده‌اند، به تدوین جلد‌های بعدی فرهنگنامه سرعت ببندند. جلد چهاردهم فرهنگنامه نیز همچون جلد‌های پیشین به یاری کارشناسان و متخصصان و اساتید دانشگاه با هم‌فکری و استواری و نظارت ویژه تدوین شده است؛ با وجود این چشم‌انتظار اظهارنظرهای کارشناسان دست‌اندرکاران است که کمک‌های ارزشمندی را با پیشنهادها و مفید خود، ما را در رفع نواقص و کاستی‌ها یاری دهند.

شورای کتاب کودک و شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه امیدوار است از یاری سازمانی دولتی مانند آموزش و پرورش و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان فرهنگی هنری شهرداری، نهاد انجمن‌های عمومی و سایر مراکز فرهنگی برخوردار شود.

از حامیان مالی فرهنگنامه که همواره بزرگوارانه راه تدوین و چاپ این اثر ارزنده را هموار ساخته‌اند، سپاسگزاریم.

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (سهامی عام)

اسفند ۱۳۹۰

هیئت مدیره شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (سهامی عام)

جلیل انوری، نیره بهبهانی، شهناز خانلو، محمدتقی عرفان‌پور،

احمد منصوری تهرانی، علیرضا میرفخرائی، اکبر نعمتی

همکاران جلد چهارم

سازمان فرهنگ و اسناد

شورای اجرایی

دبیر اجرایی: توران میرهادی (تور)

سرپرستاران: ایران گرگین، و توران میرهادی

مشاوران دبیر اجرایی: نوش آفرین انصاری (نص)، دکتر عباس حرّی

اعضای شورای اجرایی: فرزانه اخوت، نصرت الله صلی، نوش آفرین انصاری، دکتر علی بلوکباشی، مهندس علی بازوکی، دکتر عباس حرّی، پروین حسنی، شهناز خانلو، نسرین دخت، عماد خراسانی، پروین فخری نیا، و دکتر منصور وصالی

سرپرست تدوین جلد: پروین فخری نیا

دستیار سرپرست: طه‌پورا وحدتی

ویراستاران: فرزانه اخوت، طوبی (مهین) اسدالله، نصرالله افاضل، ثریا بابایی، پروین حسنی، شهناز خانلو، مینا رئیس دانا، ویدا رفیعی، مریم روحانی، زهره صادق صمیمی، معصومه (مهسا) صدیق، پروین فخری نیا، منّا فخری، مژگان کیمیا، سوگند مافی، صدیقه (فروزنده) محفوظ باالله، فاطمه (فهیمة) محفوظ باالله، اسفندیار معتمدی، سیمین معزی^۹، اکبر نعمتی، و طه‌پورا وحدتی

گروه پیگیری: مینا رئیس دانا، ویدا رفیعی، پروین فخری نیا، مهشید فهیم، صدیقه (فروزنده) محفوظ باالله، پروین حسنی، و توران میرهادی

گروه‌های تدوین و ویرایش موضوعی (ویراستاران موضوعی با حروف سیاه مشخص شده‌اند)

آموزش و پرورش: افق اشراقی، اشرف امینی، فرنگیز حاجی‌ستاری، مریم وصال، پروین کیمیا، ناهید محمدیان، توران میرهادی، نسرین نافی، رفعت نمازی، و مریم یزدان‌بخش

اخترشناسی: محمدجواد ترابی، آیرین شیوایی، فاطمه عظیم‌لو، و دکتر منصور وصالی

ادبیات جهان: زهرا تنها، یاسمن توسلی، مهین توفیقی، زلیخا دامک، مریم روحانی، زهره زادسر، منیر شاخساری، آرینا شرف جهان، مهسا صدیق، و مریم محمدی

ادبیات فارسی: طوبی اسدالله، سارا باقری دوست، الوند بهاری، شادی جمشیدی، پردخت خاوری، خورشید خدابخش رشاد، نسرین خسروی، مریم روحانی، مینا روستا، معصومه سالاروند، فاطمه (پروین) سپهری، فاطمه سعیدی فر، سبکینه شهبازی، مژگان کمپانی، مریم محمدی، مهری مدرسی، گلزار مصفا، مریم مقدم، و اکبر نعمتی

اسلام و ادیان: فرزانه اخوت، شکوه اعظم امینی، مریم شکوری، ایران کهنصویی زاده، مهترین مهدیان زاده، و خدیجه میرخانی

اقتصاد: شهلا اسکندری، نسیم جلالی، فرزانه سیروسیان، منّا فخری، و طه‌پورا وحدتی

بناهای تاریخی: پگاه آب‌آراسته، نسیم ایران‌منش، فریده حاتم‌پور، نسیم خانلو، ویدا رفیعی، حمید صدقی‌نژاد، مهسا صدیق، اعظم مولایی، نوشین میرهادی، و سروه نقشبندی

پزشکی: دکتر افشین ایران‌پور، دکتر شهرزاد ایران‌نژاد، علی پیکری، دکتر آرام پیله‌رودی، دکتر نسرین جهان‌پهلوان^۹، دکتر فرشته خسروپور، دکتر رویا (فاطمه) ختوشنویس، دکتر روحی سجادی، دکتر شیوا سلامی، دکتر مهراناز قزوینی مجاور، دکتر رفیع کافیه، و دکتر محمدعلی گرجیان

تاریخ ایران: مینا آفتاب روشاد، آسیه آل احمد، آرزو افلاطونی، مهسا خسروی، مینا رئیس دانا، محمد سجادی، میترا سیاوشیان، زهرا شریف، شادی عقلی، پرویش فتوحی، فرحناز کشاورز وکیل، دکتر محمدعلی گرجیان، فریبا منصوری زاده، و اعظم مولایی

تاریخ جهان: طوبی اسدالله، سیما صفاری آشتیانی، آزاده علیزاده، و داریوش نوید

جامعه شناسی: فرنگیس اردلان، آرزو افلاطونی، نرمین توتونچیان، سوسن خلاق، ملیحه درخوش، پروانه ضیایی، شیدا فراشاهی، فاطمه فریدوش، ناهید قهرمانی، و فاطمه (فهیمه) محفوظ بالله

جامعه شناسی (سازمانهای اجتماعی): آریتا افشار نادری، و منیژه ظهیری مهرآبادی

جغرافیای ایران: پروین آقایی، فرخنده اسماعیلی پور، یکتا جهانشاهی، فاطمه خستو، فرشته رزازی، فاطمه (لیدا) رفیعی، آریتا شرف جهان، مهین غفاری، پروانه فخاری نیا، سوگند مافی، صغری (سوری) معصوم بیگی، و صنوبر منصوری

جغرافیای جهان: محمدحسن اکرم، آذر بنی اسدی، مهین توفیقی، شادی جمشیدی، فوزیه جویفروش بانیری، نسرین خدایی، پریسا رضایی، اسکندر سروش، مینا شیرین زاده، پروین صفوی، نرجس عربانی، پروین فخاری نیا، ناهید قهرمانی، و زهرا (الهام) میرسعید قاضی

روان شناسی: افق اشراقی، پروین راعی، صدیقه (فروزنده) محفوظ بالله، نسرین مصدق پور، ناهید معتمدی، و مهین منتظری

ریاضیات: سید دخت الله بخش، زهرا تهیدست اگراد، مهشید فهیم، شهناز کاتوزیان، فریده کاتوزیان، نسیم ماحوزی، علی مشهدی رفیع، و مهوش مهاجر

زمین شناسی: زهره طوسی، و دکتر مهین محمدی

زیست شناسی و گیاه شناسی: تریا بابایی، فاطمه ثنایی، ستار جواهرحقیقی، پروین حسینی، فاطمه دهقانی، سام رجایی تبریز، شهناز فتوحی، مهندس محمد علی امانی، فرزانه کوکی، روجا کیان پور، مهندس علی اصغر معینی شبستری، و پروین هدایت زاده (طبری)

شیمی: نوش آفرین حسین برانی، و سرخمارلو، و سودابه معایر حقیقی فرد

فلسفه: دکتر عبدالکریم رشیدیان، مهوش فتوحی

فیزیک: نصرالله افاضل، نجمه السادات حسن، شقایق، اسماعیل حصار، طاهره صاحبی، دنیا ماشاء الله پور، اسفندیار معتمدی، و لاله یونسی

کلیات: خدیجه بشر، سیما جمعی وید، فریبا میری نیا، رویا علی عمرانی، شیدا نجفی نیا، و فاطمه نکویی

مردم شناسی: ایران دخت شیرازی، فرنگیس قاضی، و نرگس قبادی، اعظم محبوبی، صدیقه (فروزنده) محفوظ بالله، فرمهر منجزی، مریم میرفخرانی، و زهرا (مهین) هوشیار

مهندسی: نصرالله افاضل، مهندس امیرحسین ذبیحی، مهندس سحر رویان، سهند شریف زاده، طاهره صاحبی، و ویدا قره باغی

ورزش: نفیسه اصغری طبری، شهناز خانلو، مژگان کتیمانی، و نادیا یعقوبی فرد طاری

هنر: مژگان آقاولی، آذرخش اعتمادزاده، بهاره ایزدپناه، شقایق حکمتی، نیوشا حکمی، سابتا شیری کناری، مرجان فروغی، هانیه محسنی پور، سروه نقشبندی، و عباس (مهرار) نوری

تصویر و نقشه

هماهنگ کننده: منصوره بوستانپور

همکاران: نوید بلوچ، منصوره بوستانپور، مهسا صدیق، نرجس عربانی، اعظم مولایی، و طهران

آرشیو تصویر: پروین مددی، و سیما ناظری

بررسی نهایی بخشی از مقاله ها: مهندس علی پازوکی

نسخه پردازی: مهسا صدیق، و طهرا وحدتی

کتابخانه مرجع

کتابدار: فرخنده سلطانی گردفرامرزی

دبیرخانه

سرپرست: نیره بهبانی

همکاران: فرخنده اسماعیلی پور، منصوره بوستانپور، و پروین مددی

حروفنگار رایانه: شراره امیراستوار

عبدالحسین آذرنگ، دکتر بهرام امیراحمدیان، نوش آفرین انصاری، دکتر حسن انوری، دکتر موسی ایرانشهر، دکتر علی بلوکباشی، مهندس علی پازوکی، دکتر سیمای جمعیسی ویسی نژاد، مهندس محمد رضا حائری، دکتر عباس حزی، شیرین حکمی، بهاء الدین خرمشاهی، دکتر محمد دانش پزوه، دکتر میژیه ربیعی، فریبرز رستمی، دکتر سهیلا شهشهانی، مهندس محمود صداقت، دکتر ندا صدوقی، ناصر طهماسب، دکتر عبدالرحمان عالم، نسرین دخت عماد خراسانی، زهره قائینی، دکتر بدرالزمان قریب، یحیی مافی، دکتر مهدی محقق، محمدهادی محمدی، دکتر بهرام مستقیم، دکتر رضا منصوری، و شهرداد میرزایی

پدیدآورندگان مقاله

پروین آقایی	کارشناس در حوزه ادبیات فارسی
عبدالرضا احمدی	لیسانس علوم تربیتی
فرزانه اخوی	لیسانس زبان عربی، فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی
طوبی اسدالله	لیسانس کارتوگرافی
آذر اسلامی	فوق لیسانس مدیریت دولتی
فرخنده اسماعیلی پور	لیسانس حسابداری صنعتی
آذرخش اعتمادزاده	لیسانس هنر
نصراالله افاضل	لیسانس فیزیک
اکرم افشار	فوق لیسانس زبان و ادبیات انگلیسی
محمد رضا افضلی	مهندس الوری
زهره افطسی	لیسانس زمین شناسی
محمد حسن اکرم	لیسانس علمی، فوق لیسانس
مهناز امیرراشد	فوق لیسانس، فوق لیسانس
شکوه اعظم امینی	کارشناس در حوزه اسلام
نوش آفرین انصاری	فوق لیسانس کتابداری
حسن انوری	دکترای ادبیات فارسی
نسیم ایران منش	فوق لیسانس معماری و شهرسازی
شهرزاد ایران نژاد	دکترای داروسازی
ثریا بابایی	کارشناس در حوزه علوم طبیعی
علی بلوکباشی	دکترای مردم شناسی
بنول بیگزاده	کارشناس در حوزه علوم طبیعی
هوشنگ پورکریم	فوق لیسانس جامعه شناسی
نجمه السادات (نسرین) تقوی	فوق لیسانس فیزیک
شقایق تنگستانی	لیسانس هنر
فاطمه ثنایی	لیسانس حرفه و فن
فرزانه جمال زایی	فوق لیسانس فرهنگ و زبانهای باستانی
شادی جمشیدی	دانشجوی فوق لیسانس مترجمی زبان فرانسه
ستار جواهر حقیقی	فوق لیسانس کشاورزی
یکتا جهانشاهی	لیسانس جغرافیا
فوزیه چوبقروش باقری	لیسانس جغرافیا
فریده حاتم پور	لیسانس مدیریت بازرگانی
فرنگیز حاجی ستاری	لیسانس روان شناسی و علوم تربیتی
پروین حسینی	لیسانس زیست شناسی
نوش آفرین حسین نهرانی	لیانسی شیمی
نیوشا حکمی	لیسانس طراحی صنعتی
شهناز خانلو	لیسانس زبان و ادبیات فارسی

دوازده

ملک تاج خزانلی ^۵	فوق لیسانس مشاوره
فاطمه خستو	فوق دیپلم ریاضیات و علوم
فرشته خسروپور	دکترای داروسازی
مهسا خسروی	لیسانس علوم ارتباطات اجتماعی (روزنامه نگاری)
رویا (فاطمه) خوشویسی	دندان پزشکی
مصطفی درودیان	فوق لیسانس ادبیات فارسی
امیرحسین ذبیحی	مهندس برق
بهنود ذوالفقاری	دانشجوی کارشناسی کارگردانی نمایش
مینا رئیس دانا	فوق لیسانس تاریخ
سام رجبی تبریز	لیسانس زبان و ادبیات آلمانی، دانشجوی دکترای اکولوژی
فرشته رزازی	لیسانس زیست شناسی
مریم رسالت	لیسانس زبان و ادبیات انگلیسی
عبدالکریم رشیدیان	دکترای فلسفه
پریسا رضا	لیسانس مترجمی زبان انگلیسی
فاطمه (لیدا) رفیعی	لیسانس روابط عمومی و امور اجتماعی
ویدا رفیعی	لیسانس مدیریت بازرگانی
مریم روحانی	لیسانس زبان و ادبیات فارسی
سمیرا رویانی	مهندس برق
رقیه زینال زاده	کارشناس ادبیات فارسی
هانه سیدیونسی	لیسانس فیزیک
منیر شاخساری	لیسانس ادبی زبان انگلیسی
پرستو شاطرپور	فوق لیسانس مدیریت اجرایی
آزیتا شرف جهان	لیسانس برنامه ریزی
ژوبین شعرباغ کاشانی	مهندس صنایع
امیرحسین شهبازلو	فوق لیسانس مترجمی زبان انگلیسی
مینا شیرین زاده	لیسانس زبان و ادبیات انگلیسی
مجید صاریان	دانشجوی فوق لیسانس ادبیات فارسی
میترا صبحی زاده	لیسانس اپتومتری
برزو صدقی نژاد	مهندس معدن
حمید صدقی نژاد	مهندس کامپیوتر
معصومه (مهسا) صدیق	لیسانس مترجمی زبان فرانسه
سیما صفاری آشتیانی	لیسانس مدیریت بازرگانی
شهبلا طهماسبی	لیسانس حقوق قضایی
ژولیا عزتی	دانشجوی دکترای ژنتیک
فاطمه عظیم لو	فوق لیسانس فیزیک
مهوش غفاری	فوق لیسانس فلسفه
فاطمه غلامی راد	فوق لیسانس مهندسی عمران
پروانه فخاری نیا	لیسانس آموزش ابتدایی
پروین فخاری نیا	لیسانس هنر
منا فخیم	لیسانس بازرگانی
آیدا فردی	لیسانس زیست شناسی
مرجان فروغی	مهندس کامپیوتر
فاطمه فرهنگ فلاح	لیسانس مترجمی زبان انگلیسی
فاطمه قاسمیان	لیسانس زیست شناسی
عمادالدین قاسمی پناه	لیسانس زبان و ادبیات انگلیسی
ناهید قهرمانی	لیسانس مترجمی زبان انگلیسی
رفیع کافیه	دندان پزشکی

لیسانس ادبیات فارسی	مژگان کمپانی
لیانس رادیولوژی	فرزانه کوکبی
لیسانس روان‌شناسی	ایران کهنمویی زاده
لیسانس فلسفه و علوم تربیتی	ایران گرگین
لیسانس روان‌شناسی	صدیقه (فروزنده) محفوظ بالله
لیانس جامعه‌شناسی	فاطمه (فهیمه) محفوظ بالله
دکترای زمین‌شناسی	مهین محمدی
دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی	نورالله مرادی
فوق‌لیسانس زبانهای باستانی	فرنگیس مزداپور
لیسانس شیمی	سودابه معایر حقیقی فرد
لیسانس فیزیک و فوق‌لیسانس مدیریت دولتی	اسفندیار معتمدی
کارشناس در حوزه هنر	صغری (سوری) مصوبیگی
دانشجوی فوق‌لیسانس ادبیات فارسی	مریم مقدم
دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی	لیلا (رویا) شیری
لیسانس اقتصاد	فرمهر منجزی
لیسانس جغرافیا	صنوبر منصوری
کارشناس در حوزه اسلام	خدیدجه میرخانی
لیسانس علوم اجتماعی	مریم میرفخرانی
فوق‌لیسانس روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی	مسعود ناصری دریایی
لیسانس روان‌شناسی	نسرین ناعمی
فوق‌لیسانس ادبیات فارسی	اکبر نعمتی
دکترای روان‌شناسی	محمدعلی نمازی خواه
مهندس شیمی	بهناز هاشمی پور
فوق‌لیسانس مدیریت	پروین هدایت زاده (طبری)
دکترای کتابداری	محمد هدایی
لیسانس علوم اجتماعی	زهر (مهین) هوشیار
مهندس کشاورزی	فاطمه یاراحمدی
لیسانس حسابداری	نادره یعقوب فرد طاری
لیسانس زبان و ادبیات فارسی	لیلا یوسفی

مشاوران نوجوان

پویا آزادی میلانی، علی اصغر آقاجونی، آیدین آقازاده، زینب آقایی، سیده احمدخان بیگی، یکتا اخباریفر، مروش اخوی، حسن ارده کی، امیرحسین آرگی، پوریا اسلامی راد، تینا اصغرپور، نیوشا اصغرپور، دلزام اصغرزاد، بهار اصفهانی، هانیه اعتماد، کامیاب افاضل، نیکا افاضل، الناز اقصائی، کوهیار اکرم، سارا الله ورن، امیرحسام الله ورن، امیر امامی، ترانه امیدی، مینا امیدی، سارا امیری، مهرپویا ایمن پور، تینا باقرزاد، سارا سادات بدیع الزمان، پرهام بلوچ، ارژنگ بهشت کار، مسیح پارسائی، نرگس پرستنده، غزاله پسندیدگان، پانته‌آ پورمهدی، آوا تبریزی، هورین توابی، تهیمنه تسلیمی بابلی، رامین تفرشی، ماهان تفرشی، نیما تفرشی، کسری تغفلی، غزاله تنگدار، سروناز تکمیلیان، سارا تنها، آروین جعفری ممتاز، مانا جلالی، ویدا جلوه، سایمن جلیلی، علی جهان پناه، شقایق جهاندار، خورشید جولایی، علی جوینانی، کیانا جوبک، شمیلا حافظی، هانیه حسنی، نوشین حسینی، بیتا حکیم زاده، تینا حکیم زاده، نوشیار خلیلی، بهار دانش، عارف دانش، مجید دانیالی، یاسمن درودیان، آوا درویشی، محمدرضا دزفولیان، پرتیان دژم شهابی، مرجان دلشادی، سیده نازنین دهقان، سروش رجبی کیا، محمد رجحان، یاسمن رضائی، ارغوان رضوی، حمیدرضا رنجبریان، محمدحسین رنجبریان، شادی روح شهباز، مهراوه ریاحی، سیاوش زاده دباغ، سیده سالاروند، امیرعلی ستوده نیا، سینا سرتیپ زاده، سحر سروری، مهدی سلطان محمد، زهام سلیمانی، علی سیفی، آریا شاهرودی، طاه‌ا شاهرودی، عماد شاهرودی، نوین شاهرودی، نگار شفیمی، پانید شهبازی، سحر شهید ثالث، زهره شیخ علی، علیرضا شیرخووشیدی، شیرین شیوایی، شقایق صالحان، سعید صالح نمدی، ریحان صفاری، سهیل صفاری، کیانو صفرخانلو، کیمیا صفرخانلو، گلناز طاهیری، سحر طلادار، حمیدرضا طلایی، مازال عبدالحسین، فرشید عبدعلی پور، نیایش علیجانی، سیاوش غلامی، هدیه غلامی، آرش غیائی، شادی فسائی، ارغوان فراهانی، بهاران فراهانی، نسرین فراهانی، مهگل فردآقائی، آیتاز فرهنگ، گلناز فرهنگ، هستی فکرت، شبنم فکور، آرین فولادوند، تینا فیروزبخش، محدثه قاسمی، دانیال قاصد، پلدا قدیمی، علیرضا قماش، شقایق قبری،

کسری قویدل، آیرین کاظمی، کجسرو کاظمی، پوریا کاظمی نژاد، نیلوفر کاظمی نژاد، پایند کریمی، فرید کریمی، بنفشه گودرزی، پریا گودرزی، پردیس گوهری، لنا متقی، کسری محصولی، امیررضا محمدی، پریناز محمدی، پوریا مرتضایی فرد، بهادر مشهدی، سارا مصطفوی، نیلوفر مصلحی، نازلی مظاهری، نغمه مکی، مریم ملامحمدی، فیروزه میزبان، مروارید میزبان، معین منصوری، آریا منصوری تهرانی، مهتا منصوری تهرانی، تابان مهریخت، نیروانا نادری، خوشبید نثاری زاده، امیرحسین نعمتی گیو، پگاه نوید، یاسمن هوشمند، مانده یزدانی، و افرا یعقوبیان

افراد

عبدالحسین آذرنگ، شهنواز آذرنوش، مینا آفتاب روشاد، پروین آقایی، معجد آقایی، آسیه آل‌احمد، آنهیتا آل‌بویه، مردآویج آل‌بویه، مهدی ابراهیمی، مهرداد ابراهیم، سیاقی، فرزاد ابوالفتحی، زینب احمدی، فرزانه اخوت، هدی استادی مقدم، مهرداد اسکویی، وحید اسلامی عرب، دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن، شمس اسماعیلی، فرخنده اسماعیلی‌پور، مهندس ابراهیم اشراقی، نگار افاضل، نیکا افاضل، شهلای افشاری، تقیه افشار، محمدرضا افشار، آرزو، طوفان حمیدرضا اکبری، رضا اکبری، لادن اکبری، حسن اکبریان طبری، آذین اقلیدس، علیرضا امری کاظمی، دکتر بهرام امیراحمدی، شرافت امیراستوار، فردین امیری، حورا امینی، دکتر نوش‌آفرین انصاری، دکتر حسن انوری، سعادہ انوشه، فرحناز اهرابیان، دکتر افشین ایران‌پور، احمد انلو، محمدعلی اپاندلو، عبدالله ایپکیچی، سمیرا بابالویی، نویده بازرگان، دکتر محمدابراهیم باستانی پاریزی، محسن باقرزاده، مستا برقعی، کیانا برومند بروید، حسین بختیاروست، معجد بلوچ، نوید بلوچ، آذر بشتی‌اسدی، منصوره بوستانپور، روشنگر بهاریان، نیره بهیانی، مهندس محمدرضا بهشتی، علیرضا بمن‌آبادی، محمدرضا بهمن‌پور، زیبا بهنام، دکتر سوسن بیانی، سعید پارسا، مهندس علی پازوکی، احمد پرویز، غزال پریزاد، زهرا پورجمالی، سعید صمدین رحیمی، محمدحسن پورماتک، علیرضا پویان‌مهر، دکتر پریسا پهلوان، ملیحه پیشدادمحمدی، دکتر حبیب تبرا، دکتر محمد تبرا، حمید علی، نواد تبارکیلا تراکشوند، سحر ترهنده، مهین توفیقی، شهروز توکل، سهیلا سادات تیموریان، دکتر طاهره جاذبی، معجد جراح، دیبا جعفری، سیمین جعفری، محمدرضا جعفری، رسول جعفریان، زهرا جوادی، معجد جوزانی، فاطمه جهانان دوست، عبدالعلی جهانشاهی، یکتا جهانشاهی، اسحاق کبکی، علی حاجی‌ستاری، هانا حاجی‌ستاری، کاظم حافظیان رضوی، سیروس حدودت، دکتر عباس حرّی، پروین حسنی، مهندس علی حسینی، اسماعیل حمصاری، مهسا حکاک، غلامرضا حمیدیان، یاشار حیدرزاد، فریبرز حیدری، حسن خاکپور، امیرحسین خالقی، شهنواز خان‌آبادی، محمدرضا خراسانچی، فاطمه خستو، عرفان خسروی، مهسا خسروی، رامیار خلیلی، نوشیار خلیلی، مهندس پندار خمارلو (میرفرخانی)، مهناز میرزادزه، دکتر محمد دانش‌پژوه، مرتضی دزفولی، محمود داعی، علی دهباشی، مریم ذوالفقاری، منوچهر رجبی‌نیا، معجد رضوی، شبنم رضایی (اسکندانی)، ویدا رفیعی، بهار رها دوست، مینا رئیس‌دانا، مهندس پیام زمانی، محمدرضا زنجانی‌فر، جمیله زند رحیمی، زهره زنگنه، مهندس بهرام زهره محمدحسن ساکی، محمد سجادی، امیر سربازی، نورالدین سعیدیان، فرخنده سلطانی گردفرامری، سکینه سلیمانی، سارا سلیم‌پور، رضا سهرابی، مصومه سهراب (مافی)،^۵ میترا سیاوشیان، ابوتراب سیاه‌پوش، علی‌اصغر سیدآبادی، الهه سیداحمدیان، عباس سیدین، منیر شاخ‌نوری، ابراهیم شریخی، هما شرافت، زهرا (نازی) شریف، سپهر شریف‌زاده، سهند شریف‌زاده، افسانه شریفی، احسان شکراللهی، بابک شمعی، دکتر شاکر شهبانی، پیمان شیخ‌سلطان، عبدالله شیرازی، آیرین شیوایی، تارا صادقی اردوبادی، شیوا صامی منفرد، مهرداد صالح، ندا صبحی آذر، مهندس پروین صاف‌خوار، مهسا صدیق، مهرداد صفابور، مهندس مانا صلصالی، دکتر اکرم طاهری‌پور، صفت‌الله طاهری، شهرزاد طاهری لطیفی، میترا طاهری لطیفی، کاظم طاهری، مصومه طوفان‌پور، مهندس فاطمه ظفرزاده اکبر ظهیری، نرجس عربانی، مهندس بهادر عربی‌زاد، فاطمه (فرزانه) عرفانیان، لیلا عسکری، محمدرضا عطاءاللهی، ارد عطاپور، شادی عقیلی، مهدی علویور حافظی، نسرین دخت عماد خراسانی، آرام غریب، مینا غفرانی آذر، معجد غلامی، کامران علی‌نژاد فلاحی، پرویش فتوحی، پروین فخاری‌نیا، شکوه فرگاه، فرزانه فروزنده (عرشی)، آراد فرهادی، امراه فرهادی، جعفر فلاحی، مهشید فهیم‌پور، اسملو، نازنین قائم‌مقامی، دکتر بدرالزمان قریب، فران قره‌چاللو، محبوبه قلیچ‌خانی، پداله کابلی، سعید کاوندی، دکتر شیوا کاویانی، دکتر پرویز کردوانی، نصرالله کسرائیان، فرحناز کشاورز وکیلی، لیلا کفایش‌زاده، حمیده کلاته، مرگان کمپانی، مسعود کوچک، فرخنده کوکی، فرزانه کوکی، پروین کیمیایی، مهندس الهام کیوانی، دکتر محمدعلی گرجیان، ژیا گلزاد، علی گلشن، بهاره گنجعلی‌زاده، دکتر محمدحسن گنجی، انوشه لطیفی، شانتال لوی آنوارز، نغمه لیمویی، سوگل مافی، سوگند مافی، یحیی مافی، عنایت‌الله مجیدی، اعظم محبوبی، رخشا محسن‌پور، صدیقه (فروزنده) محفوظ‌الله، فاطمه (فهیمة) محفوظ‌الله، دکتر مهدی محقق، شعله محلوجی، محمدهادی محمدی، صوفیا صحمودی، سعید صحمودی ازناوه، منیژه مدبر، پروین مددی، مهری مدوسی، دکتر نورالله مرادی، رضا مرادی غیاث‌آبادی، حسن مسعودیان، داریوش مطلبی، اسفندیار معتمدی، سوری معصوم‌بیگی، محمدحسین ممینی، اشرف مقدس‌زاده، دکتر لیلا (رویا) مکتبی‌فرد، فرمهر منجزی، احمد منصوری، محمدعلی منصوری، فریبا منصوری‌زاده، فرشید منوچهری (دامغانی)، دکتر محمدعلی موحد، کاسیو موراتا، اعظم مولایی، گلنار مهاجری، مهوش مهاجری، شهرداد میرزایی، علی میرزایی، سارا میرفرخانی، علیرضا میرفرخانی، توران میرهادی، نوشین میرهادی، ناصر میناچی، مسعود ناصری دریایی، مسعود نجات، ابوالحسن نجفی، غلامرضا نجفی، خانم نظری، اکبر نعمتی (آیین)، نغمه نقیلو، نادر نطّاق، دکتر محمود نکویی، مهندس نیکتا نکیسا، نسیم نوروزی، حامد نوری، عباس (مهراو) نوری، دکتر مهرداد واعظی‌نژاد، طهورا وحدتی، بهارک وحدتی دانشمند، دکتر منصور وصالی، دکتر بهزاد وصفی، احمد وکیلان، حسن وکیلان، پروین ولسادت‌زاده (طبری)، دکتر محمد هدایی، چاوش هماوندی، فرشته یزدانی، و پولک یعقوبی

پانزده

انجمنها و سازمانها

آرشیو عکس روزنامه همشهری، اداره تئاتر (واحد رادیو - تلویزیونی)، انتشارات توس، انتشارات علمی و فرهنگی، انتشارات فرهنگان، بنیاد ایران‌شناسی، خانه هنرمندان ایران، دبستان دخترانه شهید باهنر، دبستان دخترانه غیرانتفاعی رسا، روزنامه اطلاعات، سازمان جغرافیایی ارتش، سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان نقشه‌برداری کشور، شرکت بهسا (دفتر پانا)، شرکت همکاران سیستم، صحافی سبزینه، صنایع فرهنگی ایران (صغیر)، فدراسیون دوچرخه‌سواری، فدراسیون دو و میدانی، فصلنامه فرهنگ مردم، فصلنامه نگاه نو، کانون آگهی و تبلیغاتی شباهنگ، کانون گردشگران جوان ایران، کتابخانه انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، کتابخانه مرکزی دانشگاه مذاهب اسلامی، کتابخانه مرکزی دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، کتاب‌فروشی کاوه، کتاب ماه کلیات، ماهنامه سینمایی فیلم، مجتبی سروش، موزه ملی ایران، مؤسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان، مؤسسه پیک اعتماد، مؤسسه تاریخ معاصر ایران، مؤسسه شوق یادگیری (کوچ)، مؤسسه طیف‌نگار، و نشر طلایی

گروه حامیان فرهنگنامه

میرحمید اسکندر، نیره بهمانی، دکتر پریسا پهلوان، مهندس پندار خمارلو (میرفخرانی)، شهریار رحیمی (همکاران سیستم)، شبنم رضوی (اسکندرانی)، بابک سوداگر و همکاران، دکتر علیرضا ملک، علیرضا میرفخرانی، و محمود نزاری

گروه ترویج فرهنگنامه

فرزانه خوت، آدین افشار، آناهیتا قبادی، مهسا خسروی، معصومه اوعنا، ویدا رفیعی، جمیله زند رحیمی، مهری سرلک صفایی، فاطمه (فرزانه) عرفانیان، لیلا عسگریان، پروین فخرانی، مهشید فهیم، فرشته قبادی، فران قره‌چاللو، فرحناز کشاورز وکیلی، فرخنده کوکی، پروین کیمیایی، شهرزاد محبوب، علی مشهدی‌رشدی و فاطمه سیدی

پیشگفتار

انتشار هر چه از مجموعه فرهنگنامه کودکان و نوجوانان، برداشتن گامی است به سوی کاملتر کردن کارنامه فرهنگی نسل جوان کشور. در این چهاردهم فرهنگنامه، مانند سایر جلدها رنگین‌کمایی از تنوع موضوعها، اطلاعات دقیق همراه با تصویرها، نقشه‌ها، جدولها، نمودارها، گوناگون پیش روی شماست. این جلد حاوی مقاله‌های حرفه‌ای و ذکاوت است. حرف د با مقاله دادرسی آغاز می‌شود و با مقاله دوزنقه خاتمه می‌یابد. جلد چهاردهم دارای ۱۸۷ صفحه، ۳۳ تصویر، ۵۵۰ نقشه، ۲۸ جدول و ۳ نمودار است. برخی از مقاله‌های بلند در رشته‌های گوناگون عبارت‌اند از: دارو، داروسازی، دانشنامه، دایناسور، درخت، دریای خزر، دندان‌پزشکی، دو و میدانی و دین در حرف د، درخت‌پادی در حرف ذ. در این جلد، ۶۰ مقاله که در گروه‌های تخصصی آموزش و پرورش، ادبیات فارسی، بناهای تاریخی، تاریخ ایران، جغرافیای ایران، مردم‌شناسی و هنر تهیه شده، به ایران اختصاص یافته و در ۳۵ مقاله دیگر نیز اطلاعاتی در این زمینه داده شده است. به این ترتیب، در این جلد علاوه بر آگاهی‌هایی درباره رشته‌های گوناگون دانش بشری، بیش از یک درصد از مطالب درباره ایران است.

با گذشت زمان و آشنایی بیشتر جامعه با فرهنگنامه کودکان و نوجوانان و مشاهده تأثیر آن بر مخاطبان کودک، نوجوان و جوان در سراسر کشور، افراد علاقه‌مند بیشتری به گروه‌های تخصصی فرهنگنامه پیوسته‌اند، گروه‌ها از نظر کمی و کیفی فعالتر شده‌اند، و سرعت تألیف مقاله‌ها بیشتر شده است؛ به طوری که ارزشیافته هم‌زمان چند جلد اکنون تحقق یافته است. شورای کتاب کودک از یکایک همکاران به سبب کار داوطلبانه و با ارضایی که دارند، در این جلد پانزدهم، شانزدهم و هفدهم برای فرزندان این سرزمین انجام می‌دهند صمیمانه سپاسگزار است.

کوششهای مستمر گروه ترویج فرهنگنامه، کتابخانه‌های کوچک شورا، خانه‌های کتاب، ترویج خواندن، و دیگر نهادهای فرهنگی و رسانه‌ها سبب آشنایی بیشتر مردم با فرهنگنامه و تمایل به استفاده و در اختیار داشتن این اثر شده است. شورا، کتاب کودک امیدوار است با توجه وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، شهرداریها، کتابخانه‌ها و سایر نهادهای فرهنگی، مجموعه فرهنگنامه به شکل وسیعتری در اختیار کودکان، نوجوانان، جوانان، معلمان و خانواده‌ها در سراسر کشور قرار گیرد.

فرهنگنامه، مانند سالهای پیش، از حمایت گروه حامیان، یاری فرهنگ‌دوستان و مساعدت اعضای هیئت مدیره شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه برخوردار بوده است که از یکایک آنان صمیمانه سپاسگزار است. باشد که وجود مشکلات جدی مالی، امکانات اندک و محدودیت مکانی هرگز سد راه هدف بزرگی که آغاز کرده‌ایم نباشند.

هیئت مدیره شورای کتاب کودک

نوش‌آفرین انصاری، مجید بلوچ، سحر ترهنده، پروین فخاری‌نیا، یحیی مافی، فاطمه مرتضایی‌فرد، توران میرهادی، مسعود ناصری‌دریایی، اکبر نعمتی، و نصرالله افاضل (بازرس اصلی)